

УДК 371.13:37.03

О.С. СИРОТІН,

старший викладач кафедри романо-германських мов і перекладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

О.О. МИШАК,

асистент кафедри романо-германських мов і перекладу Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

ВИХОВНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗИ

У статті проаналізовано використання виховного потенціалу позааудиторної роботи з іноземної мови у процесі формування особистісно-професійних якостей студентів у вищих аграрних навчальних закладах. Визначено умови ефективності виховної позааудиторної роботи, розглянуто її форми і методи, наведено приклади різноманітних позааудиторних заходів з іноземної мови, спрямованих на виховання особистості майбутнього фахівця.

Ключові слова: позааудиторна робота, виховний потенціал, формування, особистість, форми позааудиторної роботи.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним з пріоритетних напрямків сучасної освітньої політики України є комплексна модернізація освіти на всіх її рівнях. Згідно із Законом України «Про освіту» «...метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей ...» [1, с. 2]. Це характеризує навчання та виховання як єдиний безупинний процес та означає, що головним завданням діяльності вищого навчального закладу є не тільки підготовка висококваліфікованих спеціалістів, а й формування особистості студентів з гармонійно поєднаними професійними, морально-естетичними, психологічними якостями.

Усе це ставить перед викладачем ВНЗ важливе завдання виховання студента, причому в цьому процесі мають бути задіяні абсолютно всі дисципліни, зокрема іноземна мова. У цьому аспекті ми вважаємо важливим дослідження питання шляхів реалізації виховання під час позанавчальної діяльності з використанням іноземної мови у вищих аграрних навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливого інтересу у контексті формування особистості майбутнього фахівця набувають праці вчених, у яких предметом спеціального дослідження є поєднання іноземної мови з професійно спрямованими дисциплінами (Н. Абашкіна, М. Борисенко, Н. Гузієва, Т. Левченко, Н. Лошкарьова, Л. Михайлова, Л. Пуховська). Проте, жодна з них не стосується проблеми формування особистості майбутнього фахівця засобами іноземної мови у позааудиторній роботі із перспективною проекцією на професійну діяльність в агросфері.

Мета нашого науково-педагогічного дослідження – теоретичний аналіз виховного потенціалу позааудиторної роботи з іноземної мови у процесі формування особистісних якостей студента, потрібних для виконання майбутньої професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід до інформаційного суспільства породжує нові вимоги до характеру й якості професійної діяльності фахівців аграрної сфери. Сучасний працівник повинен не тільки глибоко володіти фаховими знаннями, а й мати високі моральні якості особистості, відповідати за наслідки своїх дій і вчинків. Професійна підготовка у ВНЗ повинна мати тісний зв'язок із професійною орієнтацією особистості, з формуванням певної системи цінностей, які є характерними для представників аграрної галузі.

Формування майбутнього фахівця в процесі навчання – це становлення особистості студента засобами навчання з метою формування пізнавальних, практичних вмінь і навичок з певної галузі науки або мистецтва, необхідних для встановлення суспільних зв'язків і відносин з навколишнім світом. Уважаємо, що серед цих засобів формування особистості майбутнього фахівця важливе місце займає виховання на заняттях та позааудиторних заходах з іноземної мови.

Виховна робота – важлива складова при вивченні іноземної мови, адже під вихованням ми розуміємо цілеспрямований процес формування духовності, культури та фізичних сил особистості студента, підготовку його до життя, активної участі у трудовій діяльності як фахівця, зокрема з використанням знань з іноземної мови. Так, на занятті викладач переслідує всі потрібні цілі, в тому числі й виховну, але не завжди вистачає часу для того, щоб заринути студента в інший світ, світ вивчення мови.

Тому організація виховної позааудиторної роботи з іноземної мови – дуже важливий фактор при вивченні безпосередньо мови. Цей вид роботи не тільки поглиблює знання іноземної мови, але й сприяє розширенню культурного світогляду, ерудиції студентів, розвитку їх творчої активності, естетичних смаків, але як наслідок підвищує мотивацію студентів до вивчення мови та культури інших країн [3].

Позааудиторна виховна робота особливо важлива в процесі формуванні особистості, оскільки вона дещо відрізняється від загального навчального процесу своєю різноманітністю та неординарними видами її проведення. Ефективність і результативність позааудиторної роботи залежить від дотримання наступних умов: залучення в роботу всіх студентів, незалежно від рівня їх знань; поєднання ініціативи студентів з роллю викладача; цікавість і новизна змісту, форм і методів роботи; естетичність всіх проведених заходів; чітка організація і ретельна підготовка всіх запланованих заходів; наявність цільових установок і перспектив діяльності; широке використання методів педагогічного стимулювання активності студентів. Всі вищезазнані умови в комплексі забезпечують цілеспрямований, послідовний, систематичний і, разом з тим, різнобічний вплив на розвиток особистості.

За змістом виділяють такі форми позааудиторної роботи з іноземної мови: змагальні (конкурс, олімпіада, вікторина), засоби масової інформації (стінгазета, оголошення, бюлетень, усний журнал, дайджест, виставка-вікторина), культурно-масові (вечір-свято, вечір-зустріч з цікавими людьми; вечори-хроніки у зв'язку зі знаменними подіями тощо), політико-масові (форум, фестиваль, прес-конференція).

Практичний досвід з позанавчальної діяльності студентів на базі вивчення іноземної мови дає змогу стверджувати, що ефективними є такі заходи, як зустрічі з носіями мови, участь студентів в університетських конференціях з підготовкою доповідей іноземною мовою, участь в різноманітних студентських конкурсах, клуби, круглі столи, конкурси на кращій переклад, студентські форуми.

У позааудиторній роботі в плані формування особистості студента вважаємо особливо ефективним предметний тиждень з іноземної мови. Ця форма за своїм характером масова, тому що вона передбачає участь у ній широкого контингенту студентів і охоплює комплекс різних за змістом та формою заходів, які відбуваються в певний період і спрямовані на реалізацію завдань комплексного підходу до виховання студентів.

Тиждень іноземної мови як комплексна форма покликана сприяти цілеспрямованій організації та систематизації всієї позааудиторної роботи з іноземної мови, активізації роботи наукових гуртків, для яких тиждень стає своєрідним творчим звітом, формуванням творчих відносин між студентами й викладачами.

У рамках тижня проводяться такі заходи: студентські конференції, конкурси стінгазет, вікторини, зустрічі з носіями мови, виїзні сесії та екскурсії, перегляди фільмів англійською

мовою, конкурс письмових робіт на іноземних мовах (есе, лист зарубіжному колезі, твір), творчий тематичний вечір, словниковий бліц-турнір, гала-конкурс плакатів «Світ біотехнології», «Проблеми і завдання сільського господарства», «Сучасна людина і біотехнологія», «Стан та перспективи розвитку агросфери», «Моя майбутня спеціальність», тощо конкурс перекладів текстів з агробіологічної тематики, евристичну олімпіаду.

Дійовим прийомом, спрямованим на виховання у студентів почуття патріотизму, формування гуманістичного ставлення до світу, інших людей, своєї професії, стали зустрічі зі студентами, які пройшли сільськогосподарську практику в Німеччині, Швейцарії та Великобританії. Щорічно кращих студентів відбирають для проходження практики на сільськогосподарських підприємствах за кордоном. Відбір проводять у кілька етапів, основні критерії – добре володіння іноземною мовою, професійні знання та вміння, а також особистісні якості студентів. Після закінчення практики влаштовують зустрічі зі студентами, які приїхали з-за кордону. Зустрічі проводяться іноземною мовою і організовуються у формі диспуту, де кожен має можливість вільно висловити свій погляд, поставити питання, які його цікавлять, поділитися враженнями. Практиканти розповідають про сучасні умови й методи роботи, про позитивні моменти, які вони хотіли б застосовувати у вітчизняному сільському господарстві. Акценти робляться на необхідність виробництва екологічно чистої продукції, на впровадження біодинамічного господарювання, популярного зараз у Німеччині та інших країнах, на особистісні якості, необхідні для роботи з рослинами і тваринами. Як правило, в ході зустрічі виникають порівняння, тому важливо не дійти до ідеалізації тієї чи тієї культури, для цього викладач у процесі цих заходів повинен актуалізувати почуття патріотизму й інтернаціоналізму, толерантності. Значення таких зустрічей полягає в тому, що вони дають студентам можливість усвідомити цінність іноземної мови та професійних знань, сприяють створенню мотивації до вивчення іноземної мови й до навчання взагалі, знайомлять із культурними цінностями країни, мову якої вивчають, зміцнюють прагнення студентів переймати позитивний зарубіжний досвід для відродження сільського господарства власної країни, сприяють усвідомленню цінностей праці, землі, природи, формують почуття патріотизму та інтернаціоналізму [2, с. 48].

Заходи предметного тижня сприяють життєвому й професійному самовизначенню студентів, розвивають індивідуальні особливості особистості майбутнього фахівця біотехнології, зокрема вміння працювати в колективі й усвідомлення своєї ролі в ньому, відповідальність за вибір рішення, здатність аналізувати результати своєї діяльності, виявляти самостійність, активність, ініціативу.

Висновки. Підсумовуючи все вищезгадане, можемо дійти висновку, що позааудиторна робота з іноземної мови дає широкі можливості щодо виховання особистості майбутнього фахівця, оскільки вона є особливим соціокультурним середовищем, умовою для саморозвитку, реалізації власних творчих здібностей студентів, а також соціально-культурної ідентифікації та самовизначення.

Важливе завдання викладача – використання можливостей позааудиторної роботи та свідомо й цілеспрямовано робота з формування особистості студента. В різних видах позааудиторної діяльності викладач має змогу використати бажані форми занять та спробувати нові технології та додатковий матеріал, на який не вистачає часу або він не передбачений програмою.

Перспективи подальших досліджень. До перспективних напрямків подальших досліджень слід віднести питання із систематизації накопиченого досвіду позааудиторних заходів саме з використанням іноземної мови та визначення педагогічних умов організації самостійної позааудиторної діяльності студентів з іноземної мови у вищих аграрних навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»: За станом на 8 груд. 2006 р. / Верховна Рада України. – офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 40 с. – (Сер. «Закони України»).
2. Мишак О.О. Формування гуманістичної спрямованості майбутніх біотехнологів у процесі вивчення іноземної мови (методичні рекомендації) / О.О. Мишак. – К.: Видавничо-поліграфічний дім «Формат», 2014. – 69 с.

3. Саєнко Н.В. Культурологічний підхід до навчання іноземних мов у вищих технічних навчальних закладах: монографія / Н.В. Саєнко. – Харків: ХНАДУ, 2008. – 344 с.

References

1. Verkhovna Rada Ukrainy [Parliament of Ukraine]. (2006). *Zakon Ukrainy «Pro osvitu»: Za stanom na 8 hrudnya 2006 h.* [Law of Ukraine “On Education”: As of December 8. 2006]. Official. publication. Kyiv, Parliamentary Publishing House, 40 p. (Ser “Zakony Ukrainy”) [(Series “Laws of Ukraine”)]. (In Ukrainian).

2. Myshak, O.O. (2014). *Formuvannya humanistichnoyi spryamovanosti maybutnikh biotekhnolohiv u protsesi vyvchennya inozemnoyi movy* [Formation humanistic orientation of future biotechnologists in the process of learning a foreign language]. Kyiv, Publishing House “Format”, 69 p.

3. Sayenko, N.V. (2008). *Kulturolohichniy pidkhid do navchannya inozemnykh mov u vyshchykh tekhnichnykh navchalnyy zaklad* [A cultural approach to teaching foreign languages in higher technical educational institutions]. Kharkiv, KHNADU Press, 344 p.

В статье проанализировано использование воспитательного потенциала внеаудиторной работы по иностранному языку в процессе формирования личностно-профессиональных качеств студентов в высших аграрных учебных заведениях. Определены условия эффективности воспитательной внеаудиторной работы, рассмотрены ее формы и методы, приведены примеры различных внеаудиторных мероприятий по иностранному языку, направленных на воспитание личности будущего специалиста.

Ключевые слова: внеаудиторная работа, воспитательный потенциал, формирование, личность, формы внеаудиторной работы.

The article deals with using the educational potential of extracurricular work in foreign language, while developing personal and professional skills of students at higher agricultural education institutions. The terms of the efficiency of educational extracurricular work are defined and its forms and methods are considered. The examples of different extracurricular events in foreign language aimed at the education of future specialist personality are provided.

Key words: extracurricular work, educational potential, formation, personality, forms of extracurricular work.

Одержано 25.10.2016.